

ANNA ΓΑΛΑΝΟΥ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΙ
ΜΕ ΤΟ ΧΘΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

Το βιβλίο αυτό είναι προϊόν μυθοπλασίας. Οι ήρωες και οι χαρακτήρες του είναι φανταστικοί. Κάθε ομοιότητα με υλικά πρόσωπα, ονοματεπώνυμα, καταστάσεις και τοποθεσίες είναι τυχαία και συμπτωματική.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ήλιος κόντευε να βασιλέψει, όταν απ' τα βάθη του ορίζοντα φάνηκαν μικρά, μαύρα σύννεφα στον μέχρι τότε ανέφελο ουρανό. Γρήγορα άρχισαν να πυκνώνουν και να ξεχύνονται προς κάθε κατεύθυνση, καταπίνοντας τα ζεστά χρώματα της δύσης.

Δυο τρεις ελιές ψυχανεμίστηκαν τον ηλεκτρισμό στην ατμόσφαιρα και πήραν να αναδεύουν απαλά τα ασημόγκριζα φύλλα τους. Απόλυτη ησυχία απλώθηκε ξαφνικά απ' άκρη σ' άκρη στον κάμπο, λες και είχε έρθει η ώρα να πραγματοποιηθεί μια υπόσχεση. Την ίδια στιγμή, ένα μπουμπουνητό ροβόλησε από τα μακρινά βουνά, τρομάζοντας ανθρώπους και ζώα, ενώ οι πρώτες χοντρές στάλες άφηναν τα σημάδια τους στο χώμα.

Είχε μπει για τα καλά το φθινόπωρο, τέλειωνε ο Οκτώβρης, αλλά, πέρα από κάποιες σποραδικές μπόρες, τίποτα δεν πρόδιδε την αλλαγή της εποχής. Είχε παρατραβήξει η ζέστη και η γη διψούσε. Τα ξερά χωράφια, οι θεόστεγνοι ελαιώνες, τα τρυγημένα από καιρό αμπέλια και τα σβολιασμένα περιβόλια περίμεναν καιρό τούτη τη βροχή, και τώρα που επιτέλους έπεφτε, τη δέχονταν σαν ευλογία.

Σαν ευλογία τη δέχονταν και οι νοικοκυραίοι του χωριού που ήταν λουφαγμένο στο χαμηλό ύψωμα. Είχαν βγει στις πόρτες με πρόσωπα χαρούμενα και πλατιά χαμόγελα, ευχαριστώντας τον Θεό που εισάκουσε τις προσευχές τους.

Από το ψηλότερο σημείο, το αρχοντικό του Θεοφάνη Φωκά αγνάντευε επιβλητικά τον κάμπο κι έμοιαζε σαν άγρυπνος βιγλάτορας που επέβλεπε τις τεράστιες εκτάσεις που ανήκαν στον πλούσιο γαιοκτήμονα. Δίπατο, πέτρινο, δωρικά φτιαγμένο, με βεράντες γύρω γύρω κι έναν τεράστιο ανθόκηπο με κάθε λογής λουλούδια και φυτά, πρόβαλλε μεγαλόπρεπο ανάμεσα στα ταπεινά σπίτια των χωρικών.

Ο ιδιοκτήτης του έκανε κουμάντο σε όλη την περιοχή. Ίσαμε είκοσι μόνιμους εργάτες απασχολούσε στο βιος του, χώρια τους εποχικούς, που δούλευαν μαζί με τις οικογένειές τους στα κτήματα, και τους περαστικούς, που ήθελαν απλώς και μόνο το μεροκάματο. Όλοι ήξεραν πως όποτε κι αν ζητούσε κάποιος δουλειά στον Φωκά, πάντα έβρισκε, γιατί πάντα υπήρχε ανάγκη από χέρια.

Ο Θεοφάνης ζούσε εκεί με τη γυναίκα του, την Αμαλία, και τα δυο παιδιά τους, τη Θάλεια και τον Ανδρέα. Στην αρχή είχαν μαζί τους και τη Φωφώ, μια σιτεμένη γεροντοκόρη που μαζί με δυο κοριτσόπουλα από το χωριό έφερνε βόλτα το νοικοκυριό. Έλεγαν πως το αφεντικό την είχε οικονόμο από παλιά, πολύ πριν παντρευτεί την Αμαλία, και πως τη θεωρούσαν μέλος της οικογένειας. Έτσι την πήραν μαζί τους, σαν ήρθαν στο αρχοντικό, για να προσέχει τα παιδιά και να φροντίζει την κυρά, ώσπου μια μέρα οι δυο γυναίκες τσακώθηκαν άγρια, και η Φωφώ τούς παράτησε σύζυλους κι έφυγε.

Στα μέλη του προσωπικού περιλαμβάνονταν ακόμα ο

κηπουρός με τη γυναίκα του, τη Μαρούλα, που έμεναν στο σπιτάκι στη βορινή πλευρά του κήπου, ένα σπιτάκι τόσο δα, μικρότερο κι από την τραπεζαρία του αρχοντικού· δυο καμαρούλες κι ένα πλυσταριό όλο κι όλο.

Ο Ζωγραφάκης, έτσι τον φώναζαν, αφού κανείς δεν ήξερε το μικρό του όνομα, είχε υιοθετήσει την Ερατώ, κόρη της αδελφής του, που τους άφησε ξαφνικά χρόνιας, ακολουθώντας τον άντρα της, που είχε πεθάνει λίγο καιρό πριν.

Με ένα παμπάλαιο τρίκυκλο κουβαλούσε λιπάσματα και χώματα, δέντρα και φυτά και ήταν ο άνθρωπος που έφερνε όλα τα ψώνια του σπιτιού από την αγορά. Πολλές φορές, σαν του περίσσευε χρόνος και παρότι δεν ήταν μέσα στα συμφωνημένα καθήκοντά του, φρόντιζε τα δυο άλογα του αφεντικού. Όχι από υποχρέωση, αλλά επειδή του άρεσε.

Η Μαρούλα ξόδευε τον περισσότερο χρόνο της στο περιβόλι, που είχε αναλάβει εξ ολοκλήρου τη φροντίδα του, στις κότες, που δεν ήταν λίγες, και στις δυο κατσίκες. Επίσης, δύο φορές την εβδομάδα ζύμωνε λαχταριστό ψωμί, που η μυρωδιά του απλωνόταν σε όλο το χωριό κι ακόμα παραπέρα.

Αν και ήταν μοιρασμένες οι δουλειές και οι υποχρεώσεις τους, πάντα ο ένας έτρεχε να βοηθήσει τον άλλο, για να τελειώσουν μια ώρα αρχύτερα και να καθίσουν έξω, στο μικρό, χωμάτινο αυλιδάκι τους και να πουν το τσάι τους μ' ένα παξιμάδι.

Ποιος ξέρει αν ήταν ευχαριστημένοι, πάντως δεν βαρυγκομούσαν ποτέ και για τίποτα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Αμαλία

Μάταια η Αμαλία περίμενε τον πρίγκιπα του παραμυθιού, τον όμορφο ιππότη που θα την έπαιρνε με το άσπρο του άλογο μακριά από αυτή την αποξεχασμένη στον χρόνο επαρχία.

Η Αμαλία ήταν όμορφη, πολύ όμορφη θα την έλεγε κάποιος. Ψηλή και λυγερόκορμη, με παράστημα που θύμιζε αρχαία ιέρεια, είχε πυκνά, κόκκινα μαλλιά, που όταν τα χτυπούσε ο ήλιος έλαμπαν σαν φωτιά, και δυο μπλε ταξιδιάρικα μάτια, μονίμως χαμένα σ' έναν ονειρικό κόσμο, που στόλιζαν σαν χάντρες ένα κατάλευκο πρόσωπο, δίνοντας ανείπωτες υποσχέσεις έρωτα και υποταγής.

Είχε μεγαλώσει σε πολύ αυστηρό περιβάλλον, ακόμα και για τα δεδομένα της επαρχίας, με τρεις αδελφούς αρκετά μεγαλύτερους της, που δεν την άφηναν καλά καλά ούτε από το παράθυρο να κοιτάξει, ιδίως όταν ήταν κοριτσόπουλο. Όσο για βόλτες και συναναστροφές, ούτε λόγος. Έβγαινε μόνο όταν ήταν απόλυτη ανάγκη να πάει κάπου, αλλά και τότε ακόμα πάντα τη συνόδευε κάποιος απ' όλους.

Η οικογένειά της είχε λίγα κτήματα κι ένα μεγάλο θερμοκήπιο κοντά στη θάλασσα, το οποίο τροφοδοτούσε με

πρώιμα λαχανικά όλη την περιοχή. Η κύρια, όμως, ασχολία των αρσενικών ήταν η εκτροφή αλόγων, που τους απέφερε σημαντικά κέρδη. Παράλληλα είχαν ανοίξει δυο μαγαζιά, που το ένα πουλούσε σέλες, χάμουρα, αναβατήρες και όλα τα συναφή, ενώ το άλλο ήταν σαγματοποιείο, όπου δυο τεχνίτες με μεράκι έφτιαχναν καινούρια εξαρτήματα ή επισκεύαζαν τα παλιά. Εκτός από αυτούς, ένας σπουδαίος πεταλωτής, ο κυρ Θανάσης, εργαζόταν σ' έναν μικρό χώρο ακριβώς δίπλα στον στάβλο.

Ο στάβλος τους είχε πάντα δέκα, τουλάχιστον, καθαρόαιμα άλογα από διάφορες ράτσες, που τα εμπορεύονταν τόσο σε αγοραστές που πήγαιναν επιτόπου όσο και σε ζωοπανηγύρεις.

Και οι τρεις αδελφοί της Αμαλίας ήταν δεινοί καβαλάρηδες. Τους άρεσε, μάλιστα, να κάνουν επίδειξη των ικανοτήτων τους σε κάθε ευκαιρία. Σητητοί και περήφανοι πάνω στις σέλες, έμοιαζαν με πολέμαρχους έτοιμους να ριχτούν στη μάχη.

Από μια παρόμοια επίδειξη είχαν χάσει τον πατέρα τους σε νεότετη ηλικία, που σ' ένα απότομο τίναγμα μιας ατίθασης φοράδας έπεσε και χτύπησε σοβαρά. Από τότε δεν ξαναστάθηκε στα πόδια του και λίγο καιρό αργότερα κατέληξε.

Η μάνα τους δεν ξεπέρασε ποτέ αυτή την απώλεια. Είχε χαθεί στους δαιδάλους του νου της κι άρχισε να λέει ασυνάρτητα πράγματα. Πως κάθε μέρα την επισκέπτονταν άγγελοι κι αερικά, πως έβλεπε τον μακαρίτη με τη στολή του Τροπαιοφόρου και πολλά τέτοια. Τις ελάχιστες φορές που συνερχόταν κι έβρισκε τα λογικά της, έκλαιγε και χτυπιόταν για το κακό που τους είχε βρει.

Κανείς, όμως, δεν της έδινε σημασία, ούτε συζητούσαν την κατάστασή της, σαν να αποτελούσε θέμα ταμπού. Είχαν

αναθέσει τη φροντίδα της σε μια ηλικιωμένη γυναίκα, την κυρα-Σοφία, και δεν ασχολούνταν καθόλου μαζί της.

Η Αμαλία ντρεπόταν πολύ για τη μάνα τους, περισσότερο απ' όλους. Σαν τύχαινε να βρεθούν στον ίδιο χώρο, έκανε πως δεν την έβλεπε και πρόσταζε αυστηρά τη γυναίκα που τη φρόντιζε να την πάρει και να φύγουν από μπροστά της. Ουδέποτε της είχε απευθύνει μια γλυκιά κουβέντα, μια τρυφερή χειρονομία, μια πονετική ματιά. Μόνο παγωμένος θυμός υπήρχε στη φωνή της.

Η κυρα-Σοφία απορούσε με τη σκληρή στάση της Αμαλίας, την ψυχρότητα και την έλλειψη συναισθημάτων απέναντι στην άρρωστη, που τη λυπόταν πολύ. Περισσότερο, όμως, λυπόταν για τον παλιοχαρακτήρα των παιδιών που είχε μεγαλώσει, και ιδιαίτερα αυτής της ονειροπαρμένης και ψηλομύτας κόρης.

Τα χρόνια περνούσαν και η Αμαλία, μεγαλοκοπέλα πλέον για τα δεδομένα της εποχής, αφού είχε πατήσει τα τριάντα, έστελνε πίσω όλα τα προξενιά που της έρχονταν. Πριν καν της πουν το όνομα του ενδιαφερόμενου, είχε ήδη στραβώσει τα μούτρα της.

Χαμένη στον κόσμο της και τρέφοντας απατηλές προσδοκίες, θεωρούσε ότι κανένας δεν ήταν άξιος για άντρας της, κανένας απ' όλους εκείνους τους χωριάτες δεν της ταίριαζε. Και μόνο που σκεφτόταν να στέκεται νύφη δίπλα σε κάποιον από αυτούς έφριττε.

Τα ρομάντζα που διάβαζε την ταξίδευαν σε βασιλικές αυλές και σε μεγάλα σαλόνια κι είχαν φουσκώσει τα μυαλά της με ονειροφантаσίες. Ένιωθε υπεράνω, τελείως ξένη

σε αυτόν τον απαίσιο τόπο και καμία σχέση δεν είχε με τους σκονισμένους ανθρώπους του μόχθου. Ανατρίχιαζε και μόνο στην ιδέα πως θα μπορούσε να πέσει στο κρεβάτι με κάποιον από δαύτους. Έτσι, από πολύ νωρίς άρχισε να αντιμετωπίζει με μεγάλη απαξίωση τις προξενήτρες και τα δήθεν «κελεπούρια» που ήθελαν να της πασάρουν, ώσπου καμιά τους πια δεν ξαναπάτησε στο κατώφλι της «πριγκιπέσσας», όπως την έλεγαν ειρωνικά. Έτσι, την αγνόησαν όλες, έκαναν σαν να μην υπήρχε, κι αν ακουγόταν αραιά και πού το όνομά της για κάποιο τυχερό, καμιά τους δεν έδειχνε την παραμικρή διάθεση να της πάει το μαντάτο.

Η Αμαλία μεγάλωνε, οι γαμπροί παντρεύτηκαν, οι προξενήτρες χάθηκαν κι εκείνη ακόμα περίμενε τον πρίγκιπα του παραμυθιού.

Τη μέρα που έκλεινε τα τριάντα πέντε της, την κάλεσαν οι τρεις αδελφοί της να κατέβει στην τραπεζαρία. Σπάνια βρίσκονταν όλοι μαζί κι ακόμα πιο σπάνια κάθονταν γύρω από το ίδιο τραπέζι. Η ευχάριστη ταραχή που ένωσε για την πρόσκληση μετατράπηκε σε χαρά, πιστεύοντας πως σίγουρα της είχαν ετοιμάσει κάποια έκπληξη για τα γενέθλιά της.

Ντύθηκε, στολίστηκε, παρφουμαρίστηκε, έριξε στους ώμους της τη μεταξωτή μαντίλα –έναν ολόκληρο χρόνο την έπλεκε– κι έκανε μεγαλόπρεπη εμφάνιση στην ολόφωτη τραπεζαρία, με αέρα σιγουριάς και αυτοπεποίθησης.

Της κόπηκαν, όμως, τα φτερά μόλις αντίκρισε τον άγνωστο μουσαφίρη, που αμέσως την κοίταξε ντροπαλά, αλλά με ξεχωριστό ενδιαφέρον. Ήταν μεσήλικας κι έδειχνε κουρασμένος, και παρότι δεν έμοιαζε καθόλου χωριάτης, εκείνη τον αντιπάθησε αμέσως. Κάτι στην έκφρασή του δεν της άρεσε καθόλου. Παραξενεύτηκε για την παρουσία του και

περίμενε τις συστάσεις. Τι δουλειά είχε ένας ξένος άνθρωπος στο σπίτι τους, και μάλιστα τέτοια μέρα; *Μάλλον είναι κάποιος καλός πελάτης των αδελφών μου*, υπέθεσε και ξινίστηκε που δεν είχαν βάλει στην άκρη τις δουλειές τους για χάρη της. Ούτε που πέρασε από το μυαλό της άλλη σκέψη.

«Ο κύριος είναι ο Θεοφάνης Φωκάς», της είπε ο Τίτος, ο μεγαλύτερος αδελφός της, κοιτάζοντάς την κατάματα. «Ο άντρας που θα παντρευτείς, Αμαλία», πρόσθεσε, πριν καν εκείνη προλάβει να δώσει το χέρι της για το τυπικό «χαίρω πολύ». «Αμέσως μετά της Παναγίας θα γίνει ο γάμος, κι επειδή δεν υπάρχει πολύς χρόνος, πρέπει να αρχίσεις να ετοιμάζεσαι».

Ο υποψήφιος γαμπρός έκανε να της χαμογελάσει, μα το χαμόγελο πάγωσε στα χείλη του και φάνηκε να τα χάνει μόλις αντίκρισε το ψυχρό βλέμμα της. Για δευτερόλεπτα, εκείνη έμεινε με το χέρι μετέωρο κι αμέσως μετά το μάζεψε απότομα και σωριάστηκε στον καναπέ. Άκουσε τον αδελφό της να ζητάει συγγνώμη εκ μέρους της και να ψελλίζει δικαιολογίες για την ανάρμοστη συμπεριφορά της. Μισολιπόθυμη, ταραγμένη και τρομαγμένη συνάμα, προσπάθησε να μιλήσει.

«Ο λόγος έχει ήδη δοθεί», την πρόλαβε ο Τίτος. «Ο κύριος Φωκάς μάς κάνει μεγάλη τιμή που ζήτησε το χέρι σου. Κατάγεται από δω· σίγουρα θα έχεις ακούσει για την οικογένειά του...» Κι αμέσως πήγε και κάθισε δίπλα της, χαμηλώνοντας την ένταση της φωνής του, για να μην αντιληφθεί το παραμικρό ο επισκέπτης. «Άκουσέ με προσεκτικά», την προειδοποίησε αυστηρά. «Μην πεις τίποτα και τον προσβάλεις, γιατί μετά θα έχεις να κάνεις μαζί μου. Πρόκειται για ένα εξέχον πρόσωπο, από μια σπουδαία και τρανή οικογένεια. Όλα τα κτήματα στο Κιουλέ ανήκουν στους Φωκάδες,

το αρχοντικό στην κορυφή του χωριού είναι δικό τους. Θα το έχεις υπόψη σου, είναι το στολίδι της περιοχής. Αυτό θα γίνει το σπίτι σου, εκεί θα μείνετε μόλις επισκευαστεί και ανακαινιστεί, κατάλαβες;»

Ο Θεοφάνης με την άκρη του ματιού του παρατηρούσε το καθετί, την ίδια ώρα που συζητούσε χαμηλόφωνα με τα άλλα δυο αδέρφια της Αμαλίας. Ο Τίτος έφυγε από κοντά της και προχώρησε προς το μέρος του.

«Μην ανησυχείτε καθόλου για την καλλιέργεια της περυσίας σας και την επισκευή του αρχοντικού σας», του είπε με γλυκερή, καθησυχαστική φωνή. «Με το που θα μαθευτεί πως επιστρέφετε και ξανανοίγετε το αρχοντικό, οι εργάτες θα κάνουν ουρά για να τους πάρете στη δούλεψή σας».

Η Αμαλία είχε μείνει σύξυλη από τις ραγδαίες εξελίξεις και τις αποφάσεις που είχαν ληφθεί εν αγνοία της και αφορούσαν τη ζωή της. Κοίταζε με μίσος τον αδελφό της, που την αγνοούσε παντελώς, ενώ ο θυμός και η απόγνωση την έπνιγαν και τα λόγια που ήθελε να ξεστομίσει είχαν γίνει κόμπος στον λαιμό της.

«Με τον κύριο Φωκά συμφωνήσαμε πως ναι μεν ο γάμος σας θα γίνει πολύ σύντομα, όπως είναι η επιθυμία του, αλλά μέχρι να ολοκληρωθούν οι επισκευές στο αρχοντικό θα μείνετε στην πόλη, σε ένα άλλο σπίτι που έχει εκεί», της ανακοίνωσε ο Τίτος, αποφεύγοντας πλέον το βλέμμα της.

Ο σύζυγος που της επέβαλλαν με το στανιό και που μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε αρθρώσει λέξη, κατάφερε τελικά να της χαμογελάσει δειλά. Φαίνεται πως είχε εξουσιοδοτήσει τον αδελφό της να μιλήσει για λογαριασμό του, αφού πρώτα τον είχε ενημερώσει λεπτομερώς για τη σειρά που επιθυμούσε να γίνουν τα πράγματα.

Η Αμαλία στύλωσε το βλέμμα της διερευνητικά στο πρόσωπό του. Είχε όμορφα, ζεστά μάτια και ωραίο χαμόγελο, που ουδόλως, όμως, συγκίνησε την καρδιά της, ούτε ένωσε την παραμικρή διάθεση να το ανταποδώσει. Έφαχνε να βρει τα λόγια που έπρεπε να πει, τις αντιρρήσεις που με σθένος έπρεπε να προβάλει και τη δυσaráσκεια που έπρεπε να δείξει, υψώνοντας τη φωνή της.

Δεν έκανε τίποτε απ' όλα, όχι γιατί δεν ήθελε, αλλά γιατί κατάλαβε πως, αυτή τη φορά, τα πράγματα δεν ήταν όπως τις προηγούμενες. Την είχαν φέρει προ τετελεσμένου, χωρίς να της αφήνουν κανένα περιθώριο άρνησης. Θα την πάντρευαν όπως όπως, για να πάρουν κι εκείνοι σειρά. Έτσι της είχε πει, μεταξύ σοβαρού κι αστείου, λίγες μέρες πριν, ο μικρότερος από τους αδελφούς της. Τώρα διαπίστωνε πως τα λόγια του δεν ήταν καθόλου τυχαία.

Πάλι καλά που ο γαμπρός έχαιρε μεγάλης εκτίμησης και δεν θα την έκανε εντελώς ρεζίλι η επιλογή του. Είχε ακούσει για τους Φωκάδες, ήξερε και για τα πλούτη τους και για τη γαλαντομία τους. Γιατί όχι, λοιπόν;

Αφού δεν μπορούσε να αλλάξει το παραμικρό, θα έπρεπε να το δει θετικά, σαν τη μοναδική ευκαιρία για να ξεφύγει από την κηδεμονία και την γκρίνια των αδελφών της. Γι' αυτό σε πολύ λίγο χρόνο πήρε την απόφασή της. Κούνησε ελαφρά το κεφάλι της, αποδεχόμενη την πρόταση, χωρίς να ακουμπήσει το χέρι που της έτεινε αμήχανα ο άντρας αντίκρυ της. Έκανε πως δεν το είδε, ενώ ταυτόχρονα απολάμβανε χαιρέκακα τα ενοχλημένα και δολοφονικά βλέμματα που της έριχναν οι άλλοι τρεις.

«Εντάξει, θα γίνουν όλα όπως επιθυμείτε, ή μάλλον όπως έχετε αποφασίσει», τους είπε και μαζεύοντας όση

περηφάνια τής είχε απομείνει αποχώρησε με το κεφάλι ψηλά, σαν αγέρωχη και ακατάδεκτη πριγκίπισσα.

Καθόλου, όμως, δεν ένιωθε έτσι. Αντίθετα, μόλις βγήκε απ' την τραπεζαρία, την έπιασε τρέμουλο και δεν μπόρεσε άλλο να συγκρατήσει τα δάκρυα που σαν ποτάμι άρχισαν να κυλούν απ' τα μάτια της. Απελπισμένη και πληγωμένη, συνειδητοποίησε μεμιάς πως τίποτα δεν θα κέρδιζε αν προσπαθούσε να εναντιωθεί σε αυτόν τον γάμο.

Φτάνοντας στο δωμάτιό της, σκούπισε αποφασιστικά τα μάτια της και πήρε να αδειάζει ένα σκαλιστό σεντούκι γεμάτο με όμορφα μεταξωτά προικιά και ασπρόρουχα. Πέταξε μέσα όλα τα βιβλία που διάβαζε κάθε βράδυ, εκείνα που την έκαναν να ονειρεύεται και να περιμένει την ευτυχία, καθώς και τα τετράδια που κρατούσαν κρυμμένες τις μύχιες σκέψεις και τις προσδοκίες της, το πιο πολύτιμο κομμάτι από τα χαμένα, πια, νιάτα της. Στάθηκε για λίγο αναποφάσιστη κι ύστερα πήρε στα χέρια της το μεγάλο ψαλίδι ραπτικής κι άπλωσε πάνω στο τραπέζι τα μακριά μαλλιά της. Χωρίς δεύτερη σκέψη τα έκοψε όσο πιο κοντά μπορούσε, λες και ήθελε να εκδικηθεί τον εαυτό της, κι ύστερα τα έριξε κι αυτά στο σεντούκι. Το έκλεισε με βρόντο, κλείδωσε το μεγάλο λουκέτο του κι έγραψε πάνω στο καπάκι του με κεφαλαία γράμματα το όνομά της: ΑΜΑΛΙΑ.

Αλλοπαρμένη βγήκε έξω και πέταξε το κλειδί στο πηγάδι της αυλής.

Έπειτα από δύο εβδομάδες παντρεύτηκε τον Θεοφάνη Φωκά κι έφυγε μαζί του στην πόλη, χωρίς να χαιρετήσει κανέναν, χωρίς να γελάσουν ούτε μία φορά τα χείλη της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Θεοφάνης

Ο πατέρας του Θεοφάνη ήταν ο μεγαλύτερος τοιφλικάς της περιοχής, ο Ανδρέας Φωκάς με το όνομα. Οι συγκαιρινοί του, από τους οποίους ελάχιστοι πια ζούσαν, είχαν να λένε πόσο γλεντζές και πόσο έξω καρδιά ήταν. Πρώτος καβαλάρης, αλώνιζε τον κάμπο πάνω στο άλογό του, περήφανος και χαμογελαστός, ξελογιάζοντας όλες τις κοπέλες της περιοχής, που ξεροστάλιαζαν περιμένοντας να τους ρίξει ένα βλέμμα.

Οι εκτάσεις που είχε κληρονομήσει έπαιναν εκατοντάδες στρέμματα και πολύς κόσμος έτρωγε ψωμί απ' τα χέρια του. Πώς και πώς έκαναν οι εργάτες της εποχής του να δουλέψουν στα κτήματά του, γιατί ήταν άνθρωπος χουβαρντάς και φιλεύσπλαχνος. Προίκιζε πολλά φτωχά κορίτσια της περιοχής και είχε δωρίσει ένα μεγάλο χρηματικό ποσό για να ανεγερθεί το πρώτο ορφανοτροφείο του νομού, το οποίο πήρε το όνομά του. Ένα τού ζητούσαν, δύο έδινε και όλα τα περισσευούμενα, που ήταν πάρα πολλά, τα μετέτρεπε σε παραθαλάσσια ακίνητα.

«Δεν έχουν προοπτική τα χωράφια, αγοράστε κτήματα κοντά στη θάλασσα», τον άκουγαν να λέει συχνά. Πίστευε

ακράδαντα πως σύντομα όλοι αυτοί οι χέρσοι ερημότοποι θα αποκοτούσαν μεγάλη αξία, επισύροντας τον χλευασμό των χωρικών, που υποστήριζαν πως τζάμπα πετάει εδώ κι εκεί τα λεφτά του αγοράζοντας βαλτοτόπια.

Φαίνεται, όμως, πως με την καλοσύνη, την απλοχεριά και τα πλούτη του προκάλεσε τη μοίρα και τιμωρήθηκε πολύ σκληρά.

Ένα ασήμαντο –έτσι νόμιζε– τραύμα στο δεξί του πόδι, που το αγνόησε για καιρό, στάθηκε η αιτία να μείνει μισός άνθρωπος, όπως συνήθιζε να λέει. Γιατί η γάγγραινα είχε προχωρήσει τόσο πολύ, που δεν υπήρχε άλλη λύση για να σωθεί η ζωή του παρά μόνο ο ακρωτηριασμός.

Από τότε, όλα άλλαξαν. Οι καρδιακοί φίλοι, οι αγαπημένοι σύντροφοι στα γλέντια και στα φαγοπότια εξαφανίστηκαν σταδιακά ο ένας μετά τον άλλο. Οι κοπελιές της παντρειάς κοίταζαν πια άλλους μορφονιούς κι εκείνου του έμεινε μονάχα η Φιλίτσα, μια άτεκνη μικροχήρα που τον φρόντιζε με αγάπη, παραβλέποντας το κουτσουρεμένο πόδι του και τις ιδιοτροπίες που είχε βγάλει από την απραξία στην οποία έπεσε από τη μια μέρα στην άλλη. Δεν είχε πλέον όρεξη να ασχοληθεί με τίποτα. Πουλούσε και ζούσε. Παραμέλησε τα κτήματα, σχόλασε τους ανθρώπους που είχε στη δούλεψή του κι εγκατέλειψε το αρχοντικό στη φθορά του χρόνου.

Είχε βουλιάξει στη μελαγχολία, ώσπου έγινε το θαύμα. Η Φιλίτσα, που μετρούσε κοντά του ήδη πέντε χρόνια, του ανακοίνωσε με περίσσια ντροπή και συστολή πως περίμενε το παιδί του.

Πέταξε απ' τη χαρά του. Το χαρμόσυνο νέο τον ξύπνησε απότομα από τον βαθύ λήθαργο της απόγνωσης και της παραίτησης όπου είχε βυθιστεί και μια νέα ορμή για ζωή

κυρίεψε το σώμα και το μυαλό του. Την επόμενη κιόλας Κυριακή, κάλεσε τον παπά και παντρεύτηκε την κοπέλα στη μεγάλη σάλα του αρχοντικού, που έλαμπε ξανά, σαν να ξύπνησε κι αυτό μαζί με τον αφέντη του.

Ο Ανδρέας Φωκάς ξαναζωντάνεψε μεμιάς κι άρχισε να βγαίνει όλο και πιο συχνά, παρέα με τη γυναίκα του, που όσο φούσκωνε η κοιλιά της, φούσκωνε κι αυτός από καμάρι.

Η Φιλίτσα γέννησε ανήμερα των Θεοφανίων. Γκρίζα μέρα, κρύα και χιονισμένη, αλλά μόλις ακούστηκε στα γύρω πως η γυναίκα κοιλοπονούσε, η αυλή του αρχοντικού γέμισε κόσμος, ενώ τα νταούλια και τα βιολιά δεν σταμάτησαν στιγμή. Οι πάντες μαζεύτηκαν εκεί για το κέρασμα και τα χαρίσματα, που ο Φωκάς μοίραζε απλόχερα. Και όταν η μαμή του ανακοίνωσε πως έκανε τον γιο, η χαρά του έγινε διπλή και τα ρεγάλα ακόμα μεγαλύτερα.

«Εσένα θα σε ονομάσουμε Θεοφάνη, μιας και διάλεξες αυτή τη μέρα για να έρθεις στη ζωή», ανακοίνωσε ο περήφανος κι ευτυχισμένος πατέρας μόλις πήρε το αγοράκι στην αγκαλιά του.

Αλλά και πάλι δεν έμελλε να κρατήσει η ευτυχία του. Έπειτα από λίγο καιρό ακούστηκε πως κάτι δεν πήγαινε καλά με την υγεία του, πως είχε αρπάξει ένα γερό κρυολόγημα –πνευμονία ισχυρίζονταν κάποιοι– και πήγαινε από το κακό στο χειρότερο.

Ξαφνικά, ένα πρωί, μαθεύτηκε πως ο Ανδρέας Φωκάς έκλεισε το αρχοντικό κι έφυγε με την οικογένειά του για τη μεγάλη πόλη, την Αθήνα. Κανείς δεν ήξερε τι ακριβώς είχε συμβεί. Κάμποσους μήνες αργότερα εμφανίστηκαν

πληρεξούσιοι δικηγόροι και για ένα κομμάτι ψωμί άρχισαν να βγάζουν κάμποσα από τα κτήματά του στο σφυρί. Χρειαζόταν, λέει, τα χρήματα για τις θεραπείες που έκανε, αλλά και για να καλύψει τα έξοδα διαβίωσής τους στην πρωτεύουσα.

Πολύ σύντομα ξεχάστηκε και εκείνος και το όνομά του, όπως ξεχάστηκαν και όλες οι καλοσύνες που είχε κάνει. Τα περιβόλια, τα αμπέλια και οι ελιές μαράζωσαν, το σπίτι ορφάνευε, αγρίεψε και στη συνέχεια ερειπώθηκε, πνιγμένο στα αγριόχορτα και στα ξερά δέντρα. Ψυχή δεν πατούσε πια εκεί.

Έπειτα από μερικά χρόνια, καμιά δεκαριά εργάτες περιέφραξαν την έκταση που είχε απομείνει και που εξακολουθούσε να είναι μεγάλη. Έβαλαν και πινακίδες που έγραφαν «Ιδιοκτησία Φωκά», κι ας ήταν όλα τα χωράφια μέσα στην εγκατάλειψη και στην ερήμωση. Άνοιξαν πάλι τα στόματα κι έλεγαν πως «ο σακάτης έχει ακόμα λεφτά να πετάει στις πέτρες και στ' αγκάθια».

Τα σύρματα της περίφραξης, αν και σκούριασαν, άντεξαν στον χρόνο κι έδιωχναν μακριά τους καταπατητές. Όσο για το αρχοντικό, άσκεπο μα περήφανο έστεκε σαν πέτρινος βράχος στο ψηλότερο σημείο του χωριού κι αγνάντευε τον κάμπο. Περίμενε τον καινούριο του ένοικο.

Αυτός ήταν ο Θεοφάνης, ο ξεχασμένος από τους περισσότερους γιος του Ανδρέα και της Φιλίτσας. Το αγόρι που είχε μπει στο κουτάκι της λησμονιάς μαζί με τους γονείς του και που ήρθε στο προσκήνιο μετά τον γάμο του με την Αμαλία.

Μεμιάς όλοι ξαναθυμήθηκαν τις καλοσύνες του πατέρα του, εκείνο το όμορφο και περήφανο παλικάρι που πάνω στο άλογό του μοίραζε τις λίρες δεξιά κι αριστερά, εκείνον τον άρχοντα που γλένταγε και γελούσε.

Κατά βάθος, όμως, το μόνο που τους ενδιέφερε ήταν πως

ένας πλούσιος άνθρωπος επρόκειτο να εγκατασταθεί στην περιοχή, ανοίγοντας δουλειές γι' αυτούς· όλα τα άλλα ήταν σκέτα παραμύθια.

Ο Θεοφάνης Φωκάς δεν πάτησε ούτε μία φορά το πόδι του στο χωριό, παρά μόνο όταν είχαν ολοκληρωθεί πια οι εργασίες στο αρχοντικό, στον κήπο και στα κτήματα, που είχαν αρχίσει πάλι να καλλιεργούνται.

Ένας επιστάτης έκανε κουμάντο για τα πάντα: προσλάμβανε εργάτες, παραλάμβανε τρακτέρ και σκαπτικά εργαλεία, οικιακά σκεύη, έπιπλα και κασόνια που κανείς δεν γνώριζε το περιεχόμενό τους, ενώ αγόρασε δύο άλογα, κότες και κατοίκες.

Όλοι σ' εκείνον απευθύνονταν. Αυτός έλυνε κι έδενε.

Πέρασαν σχεδόν τέσσερα χρόνια μέχρι να μπουν τα πράγματα σε μια σειρά. Το σπίτι ήταν πλέον σαν καινούριο, ο κήπος του ανθισμένος, τα χωράφια έτοιμα να δώσουν καρπό. Τότε ήρθε ο Θεοφάνης με την οικογένειά του: την Αμαλία, που ήδη φαινόταν αισθητά η εγκυμοσύνη της, και τον μεγάλο γιο τους, τον Ανδρέα.

Σοβαρός κι αγέλαστος, άρχισε αμέσως να δίνει εντολές εδώ κι εκεί. Φαινόταν άνθρωπος της εξουσίας, άνθρωπος που είχε συνηθίσει να τον υπηρετούν. Αυτοί που δήθεν τον γνώριζαν έλεγαν πως καμία σχέση δεν είχε με τον μακαρίτη, τον παλιό άρχοντα Φωκά, κι έσπερναν αμφιβολίες αν πράγματι ήταν παιδί του.

Μόλις έφτασαν στ' αφτιά του Θεοφάνη οι φήμες κι έμαθε πως τις διέδιδαν κάποιοι από τους εργάτες του, τους έδιωξε την ίδια κιόλας στιγμή. Έτσι κόπηκε μαχαίρι το σούσουρο

κι απ' όπου περνούσε δεν υπήρχαν πια ούτε γελάκια ούτε σκουντήματα, αλλά μόνο σεβασμός κι εκτίμηση.

Η Αμαλία, ψηλή και λυγερή όπως τη θυμούνταν, έδειχνε να μην της περισσεύει ούτε κιλό, παρά την εγκυμοσύνη της. Μονάχα μια γκριζα τούφα που έπεφτε στο μέτωπό της φανέρωνε πως κάτι είχε αλλάξει πάνω της.

Όλοι σχολίαζαν την απόμακρη στάση της, αν και όσοι την ήξεραν από πριν –και την ήξεραν πολλοί– έλεγαν πως πάντα ψηλομύτα και στριμμένο άντερο ήταν. Μάλιστα, είχε κάνει μεγάλη αίσθηση το γεγονός πως έστειλε τελεσίγραφο στους αδελφούς της, που στο μεταξύ είχαν φτιάξει τις δικές τους οικογένειες, να μην τολμήσουν να πατήσουν το πόδι τους στο σπίτι της, ούτε απέξω να περάσουν. Δεν ήθελε να τους δει στα μάτια της.

Οι περισσότεροι μάντευαν τον λόγο αυτής της άρνησης, αλλά κανείς δεν τη δικαιολογούσε, γιατί οι τρεις άντρες ήταν ιδιαίτερα αγαπητοί και τους σέβονταν οι συντοπίτες τους, σε αντίθεση μ' εκείνη, που ανέκαθεν δεν τη χώνευε κανείς.

Πριν τελειώσει ο πρώτος μήνας, ένα τεράστιο πιάνο έφτασε στο αρχοντικό πάνω στην καρότσα ενός ημιφορτηγού. Πέντε εργάτες χρειάστηκαν για να το ανεβάσουν στο δωμάτιο της Αμαλίας και από εκείνη τη μέρα ξεκίνησαν τα προβλήματα. Ησυχία δεν έβρισκαν πια οι κάτοικοι της περιοχής.

Ο επιβλητικός ήχος του πιάνου, σε διαρκή πόλεμο με τη μουσική αρμονία, μεταφερόταν από τον αέρα σε όλο τον κάμπο, κρατώντας ξάγρυπνους τους ανθρώπους τα βράδια. Οι νότες, τελείως ασύνδετες μεταξύ τους και εκκωφαντικά δυνατές, στρίγκλιζαν με απόγνωση για την κακοποίησή τους από μια τρελαμένη Αμαλία, που γελούσε με ικανοποίηση, βαρώντας ασταμάτητα και με μανία τα πλήκτρα ως τα χαράματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ανδρέας

Ο Ανδρέας γεννήθηκε όμορφος. Ήταν από αυτά τα μωρά που σαν βγαίνουν πρώτη φορά στον κόσμο δεν είναι ούτε ζαρωμένα ούτε μελανιασμένα ούτε φαλακρά. Με μάγουλα φουσκωτά και ροδοκόκκινα, κατάμαυρα, σγουρά μαλλιά κι ένα στόμα σαν αγγέλου ζωγραφιά, έμοιαζε έξι μηνών κι όχι νεογέννητο.

Η μαμή, μόλις τον είδε, έκανε έκπληκτη τον σταυρό της. «Τόσα χρόνια ξεγεννάω, πρώτη φορά βλέπω τόσο όμορφο κι αναπτυγμένο νεογέννητο. Αυτό λες και είναι έτοιμο να σου μιλήσει».

Όμως χαρά δεν συνόδευε τη γέννηση του Ανδρέα. Γύρω από το κρεβάτι της γέννας έγινε ό,τι έπρεπε να γίνει βιαστικά και σιωπηλά κι αμέσως μετά παρέλαβε το μωρό η Φωφώ. Ο Θεοφάνης Φωκάς την είχε προσλάβει για παραμάνα λίγες μέρες πριν και την είχε ειδοποιήσει ξαφνικά να τρέξει άρον άρον μέσα στη νύχτα.

Ο Ανδρέας μεγάλωνε πολύ γρήγορα και περνώντας ο καιρός έγινε ένα ψηλό, γεροδεμένο αγόρι που έδειχνε παραπάνω από την ηλικία του. Αυτή την εντύπωση την ενίσχυε και η μόνιμη σοβαρότητά του. Τα τεράστια, μαύρα μάτια

του δεν έκρυβαν κανένα χαμόγελο μέσα τους, αλλά και το όμορφο στόμα του δεν χαμογελούσε συχνά. Όποτε συνέβαινε αυτό, με γκροτέσκα γκριμάτσα έμοιαζε η σύσπαση των χειλιών του.

Εκτός από την παραμάνα του, υπήρχε και μια κοπέλα που ασχολούνταν αποκλειστικά μαζί του, σαν βρεφοκόμος στην αρχή, συνοδός και παιδαγωγός του στη συνέχεια. Όλα αυτά μέχρι τα έξι του χρόνια, γιατί μετά μετακόμισαν οικογενειακώς στο χωριό και η κοπέλα, παρά την αγάπη που του είχε και παρά τα επιπλέον χρήματα που της έταξε ο πατέρας του, αρνήθηκε να πάει μαζί τους και προτίμησε να αρραβωνιαστεί.

Ο Ανδρέας, για πρώτη φορά, έδειξε ευάλωτος σε συναισθήματα. Αφού έκλαψε και την παρακάλεσε με την καρδιά του, χωρίς κανένα αποτέλεσμα, κατάπιε τα δάκρυά του και κλείστηκε ακόμα περισσότερο στον εαυτό του, έχοντας μόνο τη Φωφώ να τον φροντίζει.

Η Αμαλία στραβομουτσούνιασε αμέσως. Την αντιπαθούσε πολύ και σχεδόν δεν της μιλούσε καθόλου· ισχυριζόταν πως τον κακομάθαινε κάνοντάς του όλα τα χατίρια. Όμως, προς το παρόν, δεν υπήρχε και καμιά άλλη λύση.

Σαν άλλαξαν τόπο διαμονής, άλλαξε και η συμπεριφορά του Ανδρέα. Έπειτα από δύο μόνο εβδομάδες, σε τίποτα πια δεν θύμιζε το σοβαρό, εσωστρεφές παιδί που είχε φτάσει στο χωριό. Είχε γίνει ατίθασος, επιθετικός, φωνακλάς και στο σπίτι μαζευόταν μόνο όταν ήταν η ώρα του ύπνου ή του φαγητού. Το χλωμό δέρμα του είχε αρχίσει να παίρνει χρώμα από τις τόσες ώρες στον ήλιο και οι μπουκλες του να ξανοίγουν.

Όλη μέρα έτρεχε πάνω-κάτω στα χωράφια, πιάνοντας

κουβέντα με τους εργάτες, που του μάθαιναν διάφορα πράγματα τα οποία εξόργιζαν την Αμαλία. Έσπινε παγίδες για τα πουλιά, έμαθε πολύ γρήγορα να σελώνει τα άλογα και να τα καβαλικεύει, σκαρφάλωνε στα δέντρα ψάχνοντας για φωλιές, πήγαινε με τα πόδια ίσαμε την κορυφή του βουνού κυνηγώντας πέρδικες με τη σφεντόνα κι ύστερα έπαιρνε φόρα και κατέβαινε κουτροβαλώντας την πλαγιά, σκίζοντας ρούχα, χέρια και γόνατα· ιδίως γόνατα.

Για πρώτη φορά στη ζωή του, ο Ανδρέας ένιωθε απέραντα ευτυχισμένος. Δυστυχώς, όμως, η ευτυχία του δεν κράτησε για πολύ.

Η Αμαλία γκρίνιαζε συνεχώς και παραπονιόταν στον άντρα της ότι μεγάλωναν έναν αγροίκο, που δεν είχε τρόπους και καλή συμπεριφορά, που την αγνοούσε προκλητικά και προτιμούσε να συναναστρέφεται τους χωριάτες, που δεν ήθελε να κάνει μπάνιο και βρομούσε χειρότερα από γουρούνι, που είχε ξεπεράσει τα όρια βάζοντας τρικλοποδιά στη μαγείρισσα, η οποία παραπάτησε κι έριξε κάτω την κατσαρόλα με την καυτή σούπα, ενώ ο Ανδρέας την έκανε χάζι ξεραμένος στα γέλια.

«Με την αδιαφορία που δείχνεις, να μου το θυμάσαι πως θα γίνει ο μεγαλύτερος εγκληματίας», έλεγε και ξανάλεγε στον Θεοφάνη, που την άκουγε προσεκτικά μεν, αλλά δεν έκανε και τίποτα.

Οι σκανταλιές του Ανδρέα ήταν πια καθημερινή συζήτηση. Για να λέμε και του στραβού το δίκιο, η Αμαλία δυσανασχετούσε μεν, αλλά υπήρχαν και φορές που έκανε την ανάγκη φιλοτιμία προσπαθώντας να τον συνετίσει. Ακόμα και τότε, όμως, που τον έπειθε να κάτσει να του μιλήσει, της έλειπε η γλύκα, η τρυφερότητα και το χάδι που

ξέρουν να προσφέρουν οι μανάδες. Έτσι, τα λόγια της πήγαιναν στον βρόντο, γιατί έπειτα από λίγο εκείνος άρχιζε να κάνει και πάλι του κεφαλιού του. Ήταν λάθος ο τρόπος προσέγγισης, εκεί ήταν το πρόβλημα. Αυτή η γυναίκα δεν είχε ίχνος καλοσύνης και κατανόησης, ούτε υπομονή να ακούσει τι είχε να της πει ο μικρός, με αποτέλεσμα να δημιουργείται συνεχώς ένταση μεταξύ τους από τα «πρέπει» και τα «μη».

Τα παιδιά θέλουν ζεστασιά και κανάκεμα, κι εκείνης δεν της περίσσευε ούτε το ένα ούτε το άλλο, χώρια που δεν είχε και πολλές αντοχές, καθώς ήταν ετοιμόγεννη.

Ούτε, όμως, και ο Θεοφάνης κατάφερε πολλά με τα λόγια. Άλλωστε τον περισσότερο καιρό έλειπε στην πόλη, απασχολημένος με τις δουλειές του, κι όταν πια έφτασε ο κόμπος στο χτένι, αναγκάστηκε να πάρει δραστικά μέτρα.

Αδύναμος ν' αντέξει άλλο την γκρίνια της Αμαλίας κι ανίκανος να τα φέρει βόλτα με το πείσμα του γιου του, αποφάσισε να απολύσει την παραμάνα, όπως επέμενε εδώ και πολύ καιρό η γυναίκα του, και στη θέση της να προσλάβει έναν δάσκαλο, ο οποίος θα έπαιζε και ρόλο επιτηρητή τις ώρες που δεν θα έκανε μάθημα στον Ανδρέα.

Ο δάσκαλος που επέλεξε, ένας στρυφνός, αγέλαστος και ατσάλακωτος συνταξιούχος, πληρούσε όλες τις προδιαγραφές της Αμαλίας.

Ο Ανδρέας, από την επόμενη κιόλας μέρα, σταμάτησε να τρέχει, να πετάει πέτρες, να κυλιέται στις λάσπες και στα χώματα και κλείστηκε στο σπίτι για να «μορφωθεί».

Τον έβλεπαν οι χωριανοί πότε πότε όταν εκκλησιαζόταν η οικογένεια ή τις σπάνιες φορές που ακολουθούσε τον πατέρα του στο χωριό. Όλοι είχαν να λένε για την ομορφιά

του, αλλά και για τη μελαγχολία που ήταν αποτυπωμένη στο βλέμμα του.

Τα χρόνια περνούσαν και ο Ανδρέας, που είχε μεγαλώσει πα, έφυγε για το γυμνάσιο, οικότροφος στην πόλη.

Όταν γύρισε πίσω, όλα είχαν αλλάξει ριζικά.